

תוכן עניינים

X.....	1. תקציר
X.....	2. מבוא
X.....	4. שיטה
X.....	5. תוצאות
X-X.....	6. דיון
X-X.....	7. ביבליוגרפיה
X.....	8. נספחים

מבוא

לאורך העשורים האחרונים מחקרים רבים החלו לבחון את היתרונות לצד החסרונות של זמן נסיעתם של עובדים ממקום מגוריהם למקום העבודה (Aguiléra & Proulhac, 2015). בהקשר זה, מחקרים רבים מעלים כי קרבה ונגישות העובד למקום העבודה קשורים להגברת רמת היכולת והאפקטיביות של עובדים (McQuaid & Lindsay, 2005). בנוסף, חוקרים מציינים כי זמן נסיעה ממושך למקום העבודה קשור לתחושת לחץ ובעיות מנטאליות בקרב אוכלוסיית העובדים. נראה כי משכי הנסיעה הארוכים, זמן הנהיגה הרב בכביש וכמות המשאבים הכרוכה בכך מקשה על העובד ליצור יחסי "עבודה ופנאי" מאוזנים ומשרישה בקרב העובדים תחושת מצוקה וחוסר הרמוניה (Huinink & Feldhaus, 2012; Manaugh & El-Geneidy, 2013). זאת ועוד, מחקרים מעלים כי קיים קשר שלילי בין משך זמן הנסיעה למקום העבודה לבין לחץ דם, עמידות בפני תסכולים, מצב רוח ושביעות רצון כללית מהחיים (Stokols, Novaco, Stokols, & Campbell, 1978; Novaco & Gonzales, 2009; Novaco, Stokols, & Milanese, 1990).

מעבר להשלכות השליליות שצוינו לעיל, מספר רב של מחקרים בחנו את הקשר בין זמן הנסיעה של עובדים לבין משתנים הקשורים למקום העבודה, כגון, אפקטיביות העובד, סיפוק העובד ממקום העבודה. גם בהקשר זה, מחקרים מעידים כי זמן נסיעה ממושך למקום העבודה קשור להשלכות שליליות, לרבות היעדרויות רבות יותר ממקום העבודה, ניצול ימי מחלה רב יותר בקרב העובדים, אפקטיביות ורמת יכולת נמוכה יחסית בקרב העובדים (Novaco, et al., 1990) וגישת כללית שלילית של העובד כלפי מקום העבודה (Amponsah-Tawiah, Annor, & Arthur, 2016). בעוד שמחקרים רבים כבר בחנו את ההשלכות השליליות של זמן הנסיעה לעבודה, חשוב לציין כי עד כה מחקרים מעטים בלבד בחנו את ההשלכות השליליות של זמן הנסיעה על תחושת שחיקה, מוטיבציה וכוונות עזיבה של עובדים בזירה הייחודית של מדינת ישראל. במחקר הנוכחי נבקש להשלים חלל זה בספרות והעלנו את ההשערה כי יימצא קשר חיובי בין משך זמן הנסיעה ממקום המגורים לעבודה ובחזרה לבין רמות גבוהות יותר של תחושת שחיקה וכוונות עזיבה. כמו כן, שוער כי יימצא קשר שלילי בין משך זמן הנסיעה ממקום המגורים לעבודה ובחזרה לבין רמות נמוכות יותר של מוטיבציה במקום העבודה.

סקירת ספרות

מרחק ממקום העבודה

ככלל, זמן הנסיעה מהעבודה וחזרה (באנגלית - Commuting) להיקף זמן הנסיעה בשעות או דקות ממקום המגורים של העובד אל מקום העבודה, וכן, ממקום העבודה של העובד חזרה למקום מגוריו. ישנם חוקרים אשר מגדירים את זמן הנסיעה לעבודה וחזרה ממנה במונחים של מרחק וזמן נסיעה (Koslowsky, Kluger & Reich, 1995). החוקרים נובאקו ועמיתיו (Novaco et al., 1990) פיתחו הגדרה רחבה ועדכנית יותר הכוללת היבטים המתייחסים למהירות נסיעה, עומס וגודש התנועה בכביש, הצורך בהפסקות לאורך הנסיעה לעבודה, הפרעות מצד רכבים אחרים לאורך הנסיעה ורמת החשיפה לשלטי עצור וסימוני דרך נוספים.

חוקרים מציינים כי מספר הולך ועולה של עובדים נדרשים להקצות שעות רבות לנסיעה בכביש על מנת להגיע לעבודתם וחזרה, כאשר התקדמות החברה מאז ומעולם קשור באדיקות לרמת המוביליות, נגישות ותשתיות התחבורה הקיימות במדינה (Jiao, Sun, Guo, & Li, 2015). משך הזמן הנסיעה הממוצע של עובדים ממקום העבודה וחזרה, כפי שידוע בספרות המחקרית, הוא בין 40 עד 80 דקות, דהיינו, עובדים נדרשים להקצות לנסיעה וחזרה מעבודתם, בממוצע, בין 4% עד 10% מחייהם (Olsson, Garling, Ettema, Friman & Fujii, 2013). ככלל, במדינת ישראל שיטת הנסיעה לעבודה הנפוצה ביותר היא באמצעות רכב פרטי, בהתאם לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בישראל, נכון לשנת 2008 3% מהעובדים בישראל עובדים מהבית. יתר האינדיבידואלים הנוותרים בישראל (97%), 52% נוסעים לעבודתם באמצעות תחבורה ציבורית או רכב פרטי.

נכון לשנת 2011, במחקר שערכו החוקרים רוברטס, הודגסון ודולן (Roberts, Hodgson, & Dolan, 2011) נמצא כי זמן הנסיעה היום – יומי של עובדים למקום העבודה עלה ב 16% בין השנים 1997 עד 2006. חשוב לציין כי מגמת עלייה זו אינה ייחודית לארצות הברית ומהווה תופעה אוניברסאלית רחבה. בין השנים 1991 עד 2004 זמן הנסיעה של עובדים ממקום המגורים לעבודה הלך ועלה, וכן, שיעור התושבים המועסקים מחוץ לאזור מגוריהם, או מחוץ רובע \ מחוז המגורים שלהם על בכ – 10% (Presman & Arnon, 2006). בהתאם לנתונים שהתפרסמו על ידי מחלקת התחבורה בישראל, מספר כלי הרכב בישראל עולה בשיעור של 3% עד 5% מידי שנה בשנה. בהתאם לגידול במספר הרבים